

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA
MÁSODIK SZEKCIÓ

R.R. ÉS MÁSOK kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(19400/11. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2012. december 4.

Ezen ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

Az R.R. és mások kontra Magyarország ügyben,

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Guido Raimondi, *Elnök*,

Peer Lorenzen,

Dragoljub Popović,

Sajó András,

Nebojša Vučinić,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, *bírák*

és Stanley Naismith, *Szekció Hivatalvezető*,

figyelemmel a Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szabálya alapján a Kormány számára jelzett intézkedésre,

2012. november 13-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (19400/11. sz.), melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján egy szerb állampolgár, R.R., valamint négy magyar állampolgár – H.H. és három kiskorú gyermeke – 2011. március 22-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőket Palotai D., Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt („a Kormány”) Képviselője, Tallódi Z. képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmezők különösen azt állították, hogy a Tanúvédelmi Programból történt kizárásuk halálos veszélynek tette ki őket.

4. 2012. május 16-án a kérelem közlésre került a Kormány felé. Arról is döntés született, hogy a kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről a Bíróság egyidejűleg határoz (29. cikk 3. bekezdés). Ugyanekkor a Bíróság az Eljárási Szabályzat 39. szabálya alapján jelezte a Kormánynak: minden szükséges intézkedést tegyen meg annak érdekében, hogy a kérelmezők személyes biztonsága az ügy Bíróság általi kivizsgálása alatt biztosítva legyen.

A szerb kormány nem gyakorolta az Egyezmény 36. cikkének 1. bekezdésében számára biztosított beavatkozási jogát.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. Az első kérelmező, R.R., szerb állampolgár, aki 19...-ban született és Magyarországon él. A második kérelmező, H.H., magyar állampolgár, aki R.R. élettársa és 19...-ban született. A további három kérelmező kettejük három kiskorú gyermeke.

6. 2007. június 12-én az első kérelmezőt – aki korábban aktív tagja volt egy olyan kábítószercsempész maffiának, amit az egyik európai országban szerbek működtettek, majd hamis személyazonossággal Magyarországon bujkált – a magyar rendőrség elfogta. Vitatott, hogy önként adta-e fel magát, vagy elfogták. Számos bűncselekmény elkövetését bevallotta, s az említett maffiában folytatott tevékenységéről titokban információt szolgáltatott, lehetővé téve a bűnszervezet elleni büntetőeljárás megindítását. A felkínált vádalkut elfogadta. Ezek után a magyar ügyészség – az első kérelmező tiltakozása ellenére – egyesítette az első kérelmező ügyét azon bűnelkövetők ügyével, akik ellen információt szolgáltatott. Emiatt meg kellett jelennie a nyilvános bírósági tárgyalásokon, fel kellett fednie személyazonosságát, és nyilvánosan az igazságszolgáltatással együttműködő személyként kellett eljárnia.

7. Mivel ez az esemény nyilvánvalóan a szerb maffia bosszújának tette ki a kérelmezőket, a családot 2007. augusztus 28-án felvették a Tanúvédelmi Programba. A Programba való felvételt szabályozó megállapodás tartalmazott egy olyan rendelkezést, amely szerint abban az esetben, ha az első kérelmező megsérti a Program szabályait, akkor az egész család kizárásra kerül a Programból.

8. A Program keretében a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról szóló 2001. évi LXXXV törvény („2001. évi védelmi törvény”) 16. § (1) bekezdésének a)-c) pontja alapján az alábbi különleges védelmi intézkedések kerültek bevezetésre: a kérelmezők számára új személyazonosságot biztosítottak, s ennek részeként új személyi okmányokkal látták el őket.

H.H.-t és a gyermekeket először egy háromszobás, majd egy négyszobás „biztonsági lakásban”, végül egy ötszobás családi házban helyezték el. A két idősebb gyermek iskolába, a legkisebb – középsúlyos autizmusban szenvedő – gyermek pedig speciális bölcsődébe, majd óvodába járt. A kérelmezők előterjesztették, hogy gyermekük állapota tekintetében nem részesültek megfelelő ellátásban – amely állítást a Kormány vitatott. Azt is állították, hogy ezen időszakban a Program operatív munkatársai ragaszkodtak ahhoz, hogy az első és a második kérelmező szakítsa meg egymással a kapcsolatot.

9. A Programba való felvételük időpontjától kezdve, vagy röviddel azt követően, a család – amely a jogszabályok alapján járó szociális

juttatásokon kívül egyéb rendszeres jövedelemmel nem rendelkezett – havi megélhetési ellátásban részesült. A lakásbérleti díjat, a közműszámlákat, az egészségügyi ellátás és az iskoláztatás költségeit (beleértve a legkisebb gyermek állapotával kapcsolatosan felmerült költségeket is, különösen egy fejlesztő gyógypedagógus díját) részben vagy egészben a Program fedezte. A kérelmezők pénzt kaptak a gyermekek ruházkodására, a család autójának fenntartására, továbbá a letartóztatásban lévő első kérelmező látogatása következtében felmerült utazási költségek fedezésére is. A Programban való részvételére figyelemmel az első kérelmező is juttatásban részesült. A folyósított juttatások összegét többször megemelték.

10. Ebben az időszakban az első kérelmezőt egy konkrétan meg nem nevezett börtönben tartották fogva. A Program tartama alatti kapcsolattartást illetően a Kormány előterjesztette, hogy a család rendszeres kapcsolatot tartott az első kérelmezővel e-mailben, telefonon, és havi látogatások formájában (a tanúvédelmi megállapodás szerinti havi egy óra). Ha valamilyen okból egy látogatás kimaradt, akkor azt egy másik alkalommal, vagy a következő látogatás meghosszabbításával pótolták. A Program folytatódása alatt az első kérelmező és családja 2012. január 26-án találkozott egymással utoljára. A következő, 2012. február 9-re tervezett látogatás a legkisebb gyermek betegsége miatt elmaradt. További látogatás megszervezésére nem volt lehetőség, mivel 2012. február 28-án az első kérelmezőnél tiltott tárgyakat találtak (ld. a 14. bekezdést alább), s ezért először 30, majd 10 napos elzárással sújtották; 2012. április 12-én a kérelmezőket véglegesen kizárták a Programból.

2007-ben, a Programba való felvételét követő hónapban, az első kérelmező ügyvédjét értesítették ügyfele hollétéről, s ezt követően az ügyvéd többször is jelen volt az első kérelmező és a Nemzeti Nyomozó Iroda operatív munkatársainak megbeszélésein.

11. Az első kérelmező előterjesztette, hogy ügyének tárgyalása alatt édesanyját megtámadták szerbiai otthonában, s hogy az elkövetők – ismeretlen módon – világossá tették az első kérelmező számára: a támadás kapcsolatban állt azzal, hogy együttműködött az igazságszolgáltatással. Hangsúlyozta, hogy nem változtatta meg az igazságszolgáltatással való együttműködéssel kapcsolatos elhatározását, noha a szerb maffia jelentős összegű „vérdíjat” tűzött ki a fejére emiatt, és szüleit többször is zaklatták a szerbiai hatóságok és a maffia.

12. A Kormány előterjesztette, hogy a Program operatív munkatársai a standard eljárás keretében – melynek során az első kérelmező néhány rokonát is meghallgatták – körültekintően felmérték a kérelmezők elleni potenciális fenyegetéseket. Az első kérelmező által többször is megismételt azon állítás ellenére azonban, hogy a szerb maffia emberei 200.000 euró „vérdíjat” tűztek ki a fejére, a hatóságok nem találtak ezt alátámasztó bizonyítékot. A kérelmezők szerint az ezzel kapcsolatos információgyűjtés elégtelen volt.

13. A 2007. november 5. és 2009. február 9. közötti időszakban tartott számos tárgyalás után a Fővárosi Bíróság 2009. február 23-án egy 18 további személyből álló bünszervezet tagjaként kábítószerrel és lőfegyverrel való visszaélés minősített esetének elkövetése, valamint egyéb bűncselekmények miatt 14 év szabadságvesztésre ítélte az első kérelmezőt. 187 oldalas ítéletének indoklásában a Fővárosi Bíróság – többek között – nagyszámú szakértő és tanú – köztük az első kérelmező – vallomására, továbbá tárgyi bizonyítékokra, dokumentumokra és fedett megfigyelés során szerzett információkra támaszkodott.

2010. január 6-án a Fővárosi Ítéltábla hat évre csökkentette az első kérelmező ítéletét.

2010. október 6-án a Legfelsőbb Bíróság kilenc évre súlyosbította az első kérelmező ítéletét.

Néhány olyan személyt, akik a hatóságok érzékelése szerint fenyegetést jelentettek a kérelmezőkre, ugyanezen eljárás keretében ítélték el.

14. Az ezt követő fogvatartás alatt – 2012. február 28-án – az örök engedély nélkül tartott laptopot és mobil internet eszközt találtak az első kérelmező cellájában. Voiceover internet szolgáltatás (Internet Protokoll feletti hangátvitel) használata közben tetten érték az első kérelmezőt. Nem lehetett megállapítani, hogy a tiltott eszközöket hogyan csempészték be a büntetés-végrehajtási intézetbe. Azon személyt vagy személyeket sem lehetett teljes bizonyossággal azonosítani, akivel vagy akikkel az első kérelmező kommunikált. Az első kérelmező szóbeli közléseiből és a körülményekből azonban a hatóságok arra a következtetésre jutottak, hogy az első kérelmező bűnözői körökkel tarthatott fenn kapcsolatot.

15. Szankcióként 2012. április 12-én az egész családot kizárták a Programból. A kizárás indoka az volt, hogy a tiltott kommunikáció elkövetésével az első kérelmező súlyosan megsértette a Programmal kötött megállapodás rendelkezéseit. Megállapításra került, hogy kilétének felfedése által veszélyforrássá vált, elsődlegesen családjára nézve, de a Program operatív munkatársaira nézve is. Az is megállapításra került, hogy az első kérelmező és a Program operatív munkatársai közötti együttműködés egyre nehezebbé vált, mivel az első kérelmező folyamatosan kifogásolt valamit, és olyan előnyöket követelt, amelyek a védelmi megállapodás alapján nem jártak neki, illetve a megállapodásban foglaltak jobb végrehajtását követelte.

16. A Program operatív munkatársai ugyanezen a napon meglátogatták H.H.-t, és tájékoztatták őt a Program és a védelmi intézkedések megszüntetéséről, valamint arról, hogy ezzel egyidejűleg visszaállítják eredeti személyazonosságukat.

17. A Kormány előterjesztése szerint az első kérelmezővel nem azért szüntették meg a megállapodást, mert az ő, vagy családjának fenyegetettsége csökkent, hanem azért, mert az első kérelmező több ízben megszegte a megállapodás rendelkezéseit. A Kormány szerint ugyanakkor a

fenyegetettség ténylegesen csökkent azon személyek elfogásával, akik veszélyt jelentettek a kérelmezőkre. A kérelmezők ezt vitatták, előterjesztve, hogy a bebörtönzések dacára az első kérelmezőt üldöző bűnszervezet továbbra is aktív maradt, és valós fenyegetést jelentett.

18. A Kormány továbbá előterjesztette, hogy miután a kérelmezőket kizárták a programból, számukra a 34/1999. (II. 26.) Kormányrendelet 4. § (5) bekezdése alapján egy más típusú, „személyi védelmet” rendeltek el. Továbbra is a házban lakhattak, használhatták a gépkocsit, a telefonvonalat, a számítógépet és más értéktárgyakat, sőt a támogatásokat is megkapták a megközelítőleg egyhavi átmeneti időszakra. A Tanúvédelmi Program intézkedett eredeti okmányaik visszaadása, a fedő okmányok bevonása, valamint a szociális és egészségügyi ellátások eredeti nevükön történő folyósítása, és a gyermekek iskoláztatása iránt. A család 2012 áprilisában esedékes közüzemi számláit a Program fizette, amely ingyenes szállítás és ingyenes ideiglenes raktározási lehetőség biztosításával is segített a költözés során. Az első kérelmező esetében a „személyi védelem” azt jelentette, hogy S. Börtön fegyház részlegében került elhelyezésre, amely a büntetés-végrehajtási intézet más részeitől fizikailag elkülönített volt. A részlegben a kérelmező egy 6 négyzetméter alapterületű cellában került elhelyezésre; az ablakból nem nyílt szabad kilátás, és napi egyszer egy órányi szabad levegőn tartózkodás volt engedélyezve számára.

19. A kérelmezők előterjesztették, hogy mivel a Program a továbbra is fennálló fenyegetés ellenére megszüntetésre került, H. H. és a gyermekekről ténylegesen nem gondoskodtak. A gyermekek kénytelenek voltak valódi nevükön visszatérni az iskolába, ennek következtében óhatatlanul kiderült, hogy a család az előző öt évben tanúvédelmi programban vett részt. A „különleges védelem” esetükben mindössze abból állt, hogy H. H. rendelkezésére bocsátottak egy segélyhívó telefonszámot, s nagy ritkán rendőrök látogattak el a családhoz, megkérdezve, hogy nincs-e valami probléma. A családtagok személyi adatai és tartózkodási helye bárki számára hozzáférhetővé vált.

II. VONATKOZÓ HAZAI JOGSZABÁLYOK

20. A büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról szóló 2001. évi LXXXV. törvény („2001. évi védelmi törvény”) kimondja:

1. §

„E törvény alkalmazásában

1. „*Védelmi Program*”: a büntetőeljárásban részt vevő tanú, sértett, terhelt, illetve ezen személyek hozzátartozója, továbbá az érintettre tekintettel fenyegetett helyzetben

lévő más személy védelmének a személyi védelem keretében nem biztosítható olyan szervezett formája,

a) amelyet a rendőrség - polgári jogi jogviszony keretében - a fenyegetett helyzetben lévő személlyel megkötött megállapodás szerint végez, és

b) amelynek során különleges intézkedések alkalmazása (16. §), illetve - az érintett társadalmi beilleszkedésének elősegítése érdekében - mentális, szociális, gazdasági, humán és jogi támogatás nyújtása szükséges;

2. „*Megállapodás*”: a rendőrség és a fenyegetett helyzetben lévő személy által - polgári jogi jogviszony keretében - megkötött, a Védelmi Programba való felvételről, az abban való együttműködésről, a Védelmi Programban részt vevők jogairól és kötelezettségeiről szóló megállapodás;

3. „*Személyi védelem*”: a rendőrségnek ... a büntetőeljárásban részt vevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtási szabályairól szóló külön jogszabály... szerint folytatott intézkedése ...;”

7. §

„(4) A megállapodásból származó viták rendezése érdekében a felek egyeztetést kötelesek folytatni. Amennyiben az egyeztetés keretében három napon belül a vitás kérdést nem sikerül rendezni, a felek bármelyike bírósághoz fordulhat. Az eljárás lefolytatására kizárólag a Fővárosi Bíróság az illetékes, amely a felek közötti jogvitát peren kívüli eljárásban bírálja el. Szükség esetén a bíróság a feleket személyesen is meghallgathatja.”

16. §

„(1) A Szolgálat az érintett élete, testi épsége, személyi szabadsága elleni jogellenes cselekmény megelőzése érdekében a következő különleges óvintézkedéseket (a továbbiakban: óvintézkedés) alkalmazhatja:

a) lakóhely, tartózkodási hely megváltoztatásával az érintett biztonságos helyen való elhelyezése (elköltöztetése), illetve a Programba bevont fogva tartottnak az elhelyezéséről szolgáló büntetés-végrehajtási intézetből másik büntetés-végrehajtási intézetbe történő átszállítása;

b) személyi védelem igénybevétele;

c) nyilvántartásokban adatzárlat elrendelése, illetve a nyilvántartott adatokkal kapcsolatos megkeresések jelzésének előírása;

d) névváltoztatás;

e) a személyazonosság megváltoztatása;

f) a nemzetközi együttműködésben való részvétel.”

III. AZ EURÓPA TANÁCS MUNKÁJA

21. A tanúk és az igazságszolgáltatással együttműködők védelméről szóló Rec(2005)9 sz. Ajánlás (melyet a Miniszteri Bizottság 2005. április 20-án, a Miniszterhelyettesek 924. ülésén fogadott el) kimondja:

„A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács Alapszabályának 15. b. cikke alapján

...

Azt az ajánlást teszi, hogy

i. belső jogszabályaik megalkotása, valamint büntetőjogi szakpolitikájuk és gyakorlatuk felülvizsgálása során a tagállamok kormányait a jelen Ajánlás mellékletében szereplő elvek és intézkedések vezéreljék;

ii. a tagállamok kormányai biztosítsák ezen elvek és intézkedések minden érintett szervhez – így a bírósági szervekhez, a nyomozó és büntető hatóságokhoz, az ügyvédi kamarákhoz, valamint a releváns társadalmi intézményekhez – történő eljuttatását.

A Rec(2005)9 sz. Ajánlás Melléklete

I. Meghatározások

„Ezen Ajánlás alkalmazásában

- „tanú” bármely olyan személy, aki büntetőeljárással kapcsolatosan releváns információkkal rendelkezik, és erről vallomást tett vagy vallomást tud tenni (tekintet nélkül jogállására és arra, hogy vallomását közvetlen vagy közvetett formában, szóban vagy írásban teszi-e meg, a nemzeti joggal összhangban), és akit nem foglal magában „az igazságszolgáltatással együttműködő személy” fogalma;

- „az igazságszolgáltatással együttműködő személy” bármely olyan személy, aki ellen vádat emeltek, vagy akit elítéltek büntetésben vagy más, bármilyen bünszervezetben való részvétel vagy szervezett bűnözés keretében elkövetett bűncselekmény miatt, de aki hajlandó együttműködni a büntető igazságszolgáltatás hatóságaival, különösen olyan módon, hogy hajlandó vallomást tenni büntetésről vagy bünszervezetről, vagy bármilyen, szervezett bűnözéssel kapcsolatos vagy egyéb súlyos bűncselekményről;

- „megfélemlítés” minden olyan közvetlen vagy közvetett fenyegetés, amit tanúval vagy az igazságszolgáltatással együttműködő személlyel szemben alkalmaztak vagy valószínűsíthetően alkalmazni fognak, ami befolyásolhatja ezen személyek beavatkozásmentes tanúvallomás-tételre való hajlandóságát, vagy ami a tanúvallomás következménye;

- „névtelenség” azt jelenti, hogy a tanú azonosító személyi adatait nem hozzák az ellenérdekű fél vagy a nagyközönség tudomására;

- „a tanú és az igazságszolgáltatással együttműködő személyhez közel álló személy” olyan rokon vagy más személy, aki szoros kapcsolatban áll a tanúval és az igazságszolgáltatással együttműködő személlyel – így az élettárs, a gyermek, az unoka, a szülő és a testvér;

- „védelmi intézkedés” minden olyan egyedi eljárásjogi vagy nem eljárásjogi intézkedés, melynek célja, hogy a tanút és az igazságszolgáltatással együttműködő személyt megvédje a megfélemlítéstől, valamint az igazságszolgáltatással való együttműködés melletti döntésének veszélyes következményeitől;

- „védelmi program” standard vagy egyénre szabott egyedi védelmi intézkedések, amelyek – például – a felelős hatóságok, valamint a védett tanú vagy az igazságszolgáltatással együttműködő személy által aláírt egyetértési nyilatkozatban kerülnek rögzítésre.

...

III. Védelmi intézkedések és programok

18. Minden olyan döntést, amely a büntetőeljárásban részt vevő tanú számára névtelenséget biztosít, a belföldi joggal, valamint az európai emberi jogi joganyaggal összhangban kell meghozni.

...

20. Névtelenséget biztosító döntés csak olyan esetben hozható, ha az illetékes igazságszolgáltatási hatóság úgy találja, hogy az érintett személy vagy a hozzá közel álló személyek élete vagy szabadsága súlyos veszélyben van, a bizonyíték fontosnak tűnik, a személy pedig szavahihetőnek látszik.

...

22. Szükség esetén tanúvédelmi programokat kell indítani és elérhetővé tenni azon tanúk és igazságszolgáltatással együttműködő személyek számára, akiknek védelemre van szüksége. E programok fő célja a tanú, illetve az igazságszolgáltatással együttműködő személy, valamint a hozzájuk közel álló személyek és hozzátartozók életének és személyes biztonságának a garantálása kell, hogy legyen, különösen megfelelő fizikai, pszichikai, szociális és pénzügyi védelem és támogatás nyújtásával.

23. A védett személy életében és privátszférájában drasztikus változásokkal (pl. elköltözés, személyazonosság megváltoztatása) járó védelmi programokat azon tanúkra és igazságszolgáltatással együttműködő személyekre is alkalmazni kell, akik azon büntetőper lezárulása után is védelemre szorulnak, amelyben vallomást tettek. Ilyen programokat – amelyek korlátozott ideig vagy akár élethosszig is tarthatnak – csak akkor kell alkalmazni, ha semmilyen más intézkedést nem találnak elegendőnek a tanú, az igazságszolgáltatással együttműködő személy, valamint a hozzájuk közel álló személyek megvédésére.

24. Az ilyen programok elfogadásához a védendő személy(ek) tájékoztatott beleegyezése, valamint megfelelő jogszabályi keret szükséges, beleértve a tanúk és az igazságszolgáltatással együttműködő személyek jogainak a nemzeti jog alapján történő biztosítását is.

25. Szükség esetén sürgős és ideiglenes védelmi intézkedések a védelmi program formális elfogadása előtt is alkalmazhatók.

26. Arra az alapvető fontosságú szerepre figyelemmel, amit az igazságszolgáltatással együttműködő személyek a súlyos bűncselekmények elleni harcban betölthetnek, kellő odafigyelést és gondoskodást kell biztosítani ezen személyek számára. Szükség esetén a szabadságvesztés-büntetést töltő, igazságszolgáltatással együttműködő személyekre alkalmazandó védelmi programok meghatározott intézkedéseket, így speciális büntetés-végrehajtási fokozatokat is tartalmazhatnak.

27. Az igazságszolgáltatással együttműködő személyek védelme az ilyen személyek szavahihetőségének és közbiztonságának megóvását is célozza. Megfelelő intézkedéseket kell tenni az igazságszolgáltatással együttműködő személyek általi további, a védelmi időtartama alatti bűnelkövetés kockázatának – és ilyen módon a bíróság előtt lévő ügy akár önkéntelen veszélyeztetésének – kivédésére. A védelem alatt álló, igazságszolgáltatással együttműködő személy általi szándékos bűnelkövetés – a releváns körülményektől függően – a védelmi intézkedések visszavonásával jár.

...”

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 2. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

22. A kérelmezők azt panaszolták, hogy a Tanúvédelmi Programból történt kizárásuk miatt fennáll annak a veszélye, hogy a maffia az életükre tör.

A Bíróság úgy véli, hogy a kérdést az Egyezmény 2. cikke alapján kell megvizsgálni, melynek releváns része kimondja:

„1. A törvény védi mindenkinek az élethez való jogát....”

23. A kormány vitatta a panaszt.

A. Elfogadhatóság

24. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmezők elmulasztották a hazai jogorvoslatok kimerítését, mivel nem indítottak bírósági eljárást a 2001. évi védelmi törvény 7. § (4) bekezdése alapján, és nem indítottak kártérítési pert a megállapodás hatóságok általi megszegését állítva.

A kérelmezők vitatták ezt a nézetet.

A Bíróság megjegyzi, hogy a 7. § (4) bekezdése a megállapodásból származó viták elbírálására vonatkozik (ld. fenti 20. bekezdés), míg a jelen

kérelem a kérelmezők Programból történt végleges kizárásával kapcsolatos hatósági döntést érinti. A Bíróság szerint aligha képzelhető el, hogy ezen jogi konstrukció hatóságok általi egyoldalú felmondása a „megállapodásból származó viták” körébe tartozna. Azonban, még ennek lehetőségét feltételezve is, a Bíróság úgy véli: a Kormány semmilyen módon nem bizonyította, hogy egy ilyen eljárás hatékony védelmet nyújtott volna a kérelmezők számára a fedett személyazonosság visszavonása következtében állítólagosan felmerült fenyegetésekkel szemben. Még kevésbé feltételezhető a védelem kártérítési per általi biztosítása, amely nyilvánvalóan időt vett volna igénybe, és minden bizonnyal legfeljebb pénzbeli kártérítést eredményezett volna. Összegezve, a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy a Kormány által javasolt jogi lehetőségek az adott körülmények között hatékony jogorvoslatot jelentettek volna. Következésképpen a kérelem nem utasítható el a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása miatt.

A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy H. H. asszony és gyermekei vonatkozásában a kérelem nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének (a) pontja szerinti értelemben. Megjegyzi továbbá, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

25. R.R.-t illetően a Bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a Programból történt kizárásakor helyzete mindössze annyiban változott, hogy S. Börtön fegyház részlegében került elhelyezésre (ld. fenti 18. bekezdést). Mivel nincs arra utaló jel, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben R.R. veszélynek lenne kitéve, a Bíróság megállapítja, hogy a kérelemnek ez a része nem került valószínűsítésre, ezért ezt a részt az Egyezmény 35. cikkének 3.(a), valamint 4. bekezdése alapján nyilvánvaló alaptalanság miatt elfogadhatatlanná kell nyilvánítani.

A Bíróság hangsúlyozza, hogy ez a következtetés az első kérelmező jelenlegi helyzetén, azaz azon alapul, hogy a kérelmező jelenleg S. Börtön fegyház fokozatában tölti szabadságvesztését, s ez a következtetés nem zárja ki azt, hogy a helyzet olyan megváltozása, amely a kérelmezőt esetlegesen kockázatnak teszi ki, ne vethetne fel az Egyezmény hatálya alá tartozó kérdéseket.

B. Érdem

26. A kérelmezők előterjesztették: a Programból történt kizárásuk annak kockázatával jár, hogy bűnöző elemek esetlegesen bosszút állnak rajtuk amiatt, hogy az első kérelmező együttműködött az igazságszolgáltatással. Szerintük a Program megszüntetését követően a hatóságok által tett lépések, így az hogy H. H. rendelkezésére bocsátottak egy segélyhívó telefonszámot, és hogy a családot néha rendőrök látogatták meg, semmiféle biztonságot nem nyújtott számukra. A fenyegetettségi szint soha nem csökkent, mivel a

családra nézve veszélyt jelentő személyek többsége továbbra is szabadlábban van.

27. A Kormány rámutatott arra, hogy a kérelmezők Programban való részvétele nem a fenyegetettség elhárulása miatt került megszüntetésre, hanem azért, mert az első kérelmező megszegte a Program szabályait. A fenyegetettség szintje mindenesetre csökkent, mivel a családra nézve potenciális fenyegetést jelentő egyes személyeket elfogtak, és az első kérelmezőével azonos eljárásban – nevezetesen jogerősen 2010. október 6-án – szabadságvesztésre ítélték (ld. fenti 13. bekezdés). Ezt követően a hatóságok ismételten megvizsgálták azokat a fenyegetéseket, amelyekről a kérelmezők tartottak, de nem találtak olyan bizonyítékot, ami valós kockázat fennállására utalt volna. Az esetlegesen fennmaradt kockázatok kiszűrésére a hatóságok a Programban való részvétel megszüntetésének pillanatától kezdve személyi védelmi intézkedéseket alkalmaztak a család vonatkozásában.

28. A Bíróság megjegyzi: a 2. cikk 1. bekezdése nemcsak arra kötelezi az államot, hogy tartózkodjon az élet szándékos és jogtalan elvételétől, hanem arra is, hogy megfelelő lépéseket tegyen a joghatósága alá tartozó személyek életének biztosítására (ld. *L.C.B. v. the United Kingdom*, 9 June 1998, § 36, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III). Ebben a vonatkozásban az Állam kötelezettsége – az élethez való jog hatékony büntetőjogi rendelkezésekkel történő biztosítására irányuló elsődleges feladatán túlterjedve – azt is magában foglalja, hogy az ezen rendelkezésekkel kapcsolatos jogsértések megelőzésére, visszaszorítására és szankcionálására létrehozott jogérvényesítő mechanizmussal megtámogatott személy elleni bűnelkövetéstől elretentsen. Bizonyos, jól körülhatárolható körülmények között az Egyezmény 2. cikke még azt a pozitív kötelezettséget is a hatóságokra rója, hogy tegyenek megelőző operatív intézkedéseket az olyan személy védelmére, akinek az életét valamely másik személy bűncselekményei veszélyeztetik.

29. A Bíróság úgy véli, hogy az ilyen kötelezettséget úgy kell értelmezni, mint ami nem ró lehetetlen vagy aránytalan terhet a hatóságokra. Ezért az Egyezmény alapján nem minden állítólagos életveszély támasztja a hatóságok számára azt a követelményt, hogy a kockázat materializálódásának megakadályozására tegyenek operatív intézkedéseket. A Bíróság úgy véli: olyan állítás esetén, amely szerint az említett, a személy elleni bűncselekmények megakadályozására és visszaszorítására irányuló feladatukkal összefüggésben a hatóságok megszegték az élethez való jog megvédésével kapcsolatos pozitív kötelezettségüket, meggyőző módon kell a Bíróság számára bizonyítani, hogy azon időpontban a hatóságok tudtak, vagy tudniuk kellett volna valamely azonosított személy vagy személyek életét harmadik fél bűncselekménye által fenyegető valós és közvetlen veszély fennállásáról, s hogy a hatóságok elmulasztották megtenni a feladatukrukba eső azon intézkedéseket, amelyekről ésszerű megítélés

szerint várható volt a veszély elkerülése. A 2. cikkben védett jog természetére figyelemmel – ami az Egyezmény rendszerében alapvető jog – a Bíróság számára elegendő, ha a kérelmező bizonyítja, hogy a hatóságok nem tettek meg minden tőlük ésszerűen elvárhatót az életet fenyegető olyan valós és közvetlen veszély elkerülésére, amiről tudtak, vagy tudniuk kellett. Ez olyan kérdés, ami csak az adott ügy összes körülményének fényében válaszolható meg. (ld. *Osman v. the United Kingdom*, 28 October 1998, §§ 115-116, *Reports* 1998–VIII).

30. A jelen ügyben a Bíróság megjegyzi: a kérelmezőket rövid idővel azt követően vették fel a Tanúvédelmi Programba, hogy az első kérelmező az igazságszolgáltatással együttműködve a hatóságok rendelkezésére állt. A felek által az azon időpontban fennálló fenyegetéseket illetően benyújtott, meglehetősen homályos előterjesztések nem teszik lehetővé a Bíróság számára annak megítélését, hogy a fenyegetések valós és közvetlen veszélyt jelentettek-e a kérelmezők életére. A Bíróság azonban megjegyzi, hogy a Tanúvédelmi Program szabályainak a kérelmezők esetében történő alkalmazásával a hatóságok implicite elismerték a 2011. évi védelmi törvény 16. §-a szerinti, a kérelmezők életét, testi épségét vagy személyi szabadságát fenyegető komoly veszély fennállását (ld. fenti 20. bekezdés). Tekintettel a maffia-leszámolások közismert jellegére, valamint a kérelmezők azon nem cáfolt állítására, hogy bűnözői körök keresik őket – amely állítás egyáltalán nem valószínűtlen annak fényében, hogy az első kérelmező együttműködött az igazságszolgáltatással, ilyen módon lehetővé téve egy nemzetközileg szervezett bűnözői tevékenység feltárását –, a Bíróság elfogadja, hogy a kérelmezők élete (s nem csupán testi épsége vagy szabadsága) súlyos veszélyben forgott akkor, amikor az intézkedés eredetileg alkalmazásra került.

31. Következésképpen arról kell megbizonyosodni, hogy a veszély akkor is valós volt-e, amikor a kérelmezőket kizárták a Tanúvédelmi Programból, illetve hogy a hatóságok megtették-e minden tőlük ésszerűen elvárhatót a veszély elkerülésére. A veszély fennállását illetően a Bíróság utal a Kormány magyarázatára, amely szerint a kérelmezőkre nézve potenciálisan fenyegetést jelentő személyek már elfogásra kerültek. A Kormány azonban azt is elismerte (ld. fenti 17. bekezdés), hogy a Program nem a kockázati szint csökkenése miatt került megszüntetésre.

Mindenesetre arra figyelemmel, hogy az említett bebörtönzésekre legkésőbb 2010-ben került sor (ld. fenti 13. bekezdés), míg a kérelmezőket csak 2012 áprilisában zárták ki a Programból, a Bíróság a maga részéről nem tud okozati kapcsolatot felfedezni azon őrizetbe vételek, valamint a Program megszüntetése között.

Ezen körülmények között a Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmezőket nem a veszély mérséklődése, hanem egyéb ok miatt zárták ki a Tanúvédelmi Programból, és úgy véli, hogy a Kormány nem bizonyította meggyőző módon a veszély fennállásának megszűnését.

Azt kell még megvizsgálni, hogy a hatóságok hatékonyan léptek-e fel a veszéllyel szemben.

32. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmezők fedett személyazonossága visszavonásra került, s a gyermekek valódi nevükön kezdtek iskolába járni. Nem ésszerűtlen az a feltételezés, hogy tartózkodási helyük és személyi adataik ártó szándékú személyek számára is ismertté válhattak. E fejlemény tükrében a Bíróság nem tudja elfogadni a Kormány azon állítását, hogy a Program által korábban garantált biztonságot kielégítő módon kiváltották a személyi védelmi intézkedések – nevezetesen egy segélyhívó telefonszám rendelkezésre bocsátása, valamint rendőrök alkalmi látogatásai.

A tanúvédelem fontosságát figyelembe véve – ami a Bíróság esetjogából (ld., eltérő kontextusban, *Ahorugeze v. Sweden* no. 37075/09, § 121, 27 October 2011; és *Doorson v. the Netherlands*, 26 March 1996, §§ 69-70, *Reports* 1996-II) és a Miniszteri Bizottság Rec(2005)9. sz. Ajánlásából (ld. fenti 21. bekezdés) is kitűnik – a Bíróság kénytelen megállapítani, hogy a jelen ügyben a hatósági intézkedések H. H.-t és gyermekeit potenciálisan bűnözői körök életet veszélyeztető bosszújának tették ki, így nem feleltek meg az Egyezmény 2. cikkében foglalt követelményeknek.

Ezért a második, harmadik, negyedik és ötödik kérelmező vonatkozásában megsértették ezt a rendelkezést.

II. A BÍRÓSÁG ELJÁRÁSI SZABÁLYZATÁNAK 39. SZABÁLYA

33. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a jelen ítélet – az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésével összhangban – akkor válik jogerőssé, ha (a) a felek közlik, hogy nem kérik az ügy Nagykamara elé terjesztését; vagy (b) az ítélet meghozatalát követő három hónap elteltével, amennyiben az ügy Nagykamara elé terjesztését nem kérték; vagy (c) ha a Nagykamara kollégiuma elutasítja a 43. cikk szerint előterjesztett kérelmet.

34. A Bíróság úgy véli, hogy a Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szabálya alapján a Kormány felé tett jelzésnek (ld. fenti 4. bekezdés), mindaddig hatályban kell maradnia, amíg a jelen ítélet jogerőre nem emelkedik, vagy amíg a Bíróság további döntést nem hoz ezzel kapcsolatosan.

III. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSEI

35. Az első kérelmező az 5. cikk alapján azt is panaszolta, hogy ügyének a más elkövetők elleni üggyel történt egyesítése veszélynek tette őt ki.

A Bíróság úgy találja, hogy ezek az előterjesztések nem vetnek fel az Egyezmény 5. cikkének hatálya alá tartozó kérdéseket.

Az első kérelmező a 6. cikk alapján azt is panaszolta, hogy ügyének tárgyalása nem volt tisztességes annyiban, hogy a bíróság egyoldalúan, rá nézve hátrányosan értékelte a bizonyítékokat.

Amennyiben a kérelmező panasza úgy értendő, hogy az a bizonyítékok hazai bíróságok általi értékelését és az eljárás eredményét érinti, úgy a Bíróság megismétli, hogy az Egyezmény 19. cikkének megfelelően feladata a Szerződő Államok által az Egyezménnyel kapcsolatban tett vállalások tiszteletben tartásának biztosítása. Különösen nem feladata, hogy a nemzeti hatóságok által állítólagosan elkövetett tény- vagy jogbeli tévedésekkel foglalkozzon, kivéve ha, és amennyiben e tévedések az Egyezményben védett jogokat és szabadságokat sérthették. Továbbá, miközben az Egyezmény 6. cikke biztosítja a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, semmilyen szabályt nem állapít meg a bizonyítékok elfogadása vagy értékelése tekintetében, ezért ezeket a kérdéseket elsősorban a nemzeti jognak és a nemzeti bíróságoknak kell szabályozniuk (ld. *García Ruiz v. Spain* [GC], no. 30544/96, § 28, ECHR 1999-I). A jelen ügyben a Bíróság nem lát arra utaló jelet, hogy a bíróságok nem voltak pártatlanok vagy, hogy az eljárás más módon tisztességtelen volt.

A kérelmező azt is panaszolta, hogy a Program operatív munkatársainak állítólagos ragaszkodása ahhoz, hogy a második kérelmező szakítson vele, a 8. cikk megsértésének minősült (ld. fenti 8. bekezdés).

A Bíróság úgy találja, hogy ez a panasz teljes mértékben valószínűsítetlen.

Az Egyezmény valamely konkrét rendelkezésére hivatkozás nélkül az első kérelmező végül S. Börtönbeli fogvatartásának szigorú feltételeit (ld. fenti 18. bekezdés) is panaszolta.

A Bíróság meggyőződött arról, hogy a fogvatartás feltételei nem utalnak jogsértésre az első kérelmező számára a 3. cikk alapján biztosított jogok tekintetében, mivel e feltételek nem érik el a súlyosság azon minimális szintjét, ami a 3. cikk működésbe lépéséhez szükséges. Továbbá, a szigorú feltételek – amelyekről az első kérelmező nem állította, hogy jogellenesek lennének – olyannak tekinthetők, mint amik a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt *bűncselekmény megelőzésének* törvényes célját szolgálják, és egy demokratikus társadalomban szükségesek az első kérelmező személyes biztonságának garantálásához (ld. fenti 18. és 25. bekezdést); ezért az Egyezmény 8. cikke alapján az első kérelmező számára biztosított jogok tekintetében sincs jele jogsértésnek.

Ebből következik, hogy a fenti panaszok nyilvánvalóan alaptalanok a 35. cikk 3. bekezdésének (a) pontja szerinti értelemben, s e panaszokat az Egyezmény 35. cikkének 4. bekezdése alapján el kell utasítani.

IV. AZ EGYEZMÉNY 46. ÉS 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

A. Az Egyezmény 46. cikke

36. Az Egyezmény 46. cikkének releváns része kimondja:

„1. A Magas Szerződő Felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik a Bíróság végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

2. A Bíróság végleges ítéletét el kell juttatni a Miniszteri Bizottsághoz, amely ellenőrzi annak végrehajtását...”

37. A Bíróság megismétli: az Egyezmény 46. cikke alapján a Magas Szerződő Felek vállalták, hogy a Bíróság jogerős ítéletét magukra nézve kötelezőnek tekintik minden olyan ügyben, amelyben félként szerepelnek, s hogy a végrehajtást a Miniszteri Bizottság ellenőrzi. Ebből – többek között – az következik, hogy a Bíróságnak az Egyezmény, vagy vagy az ahhoz fűzött jegyzőkönyvek megsértését megállapító ítélete nem csupán azt a jogi kötelezettséget rója az alperes Államra, hogy kifizesse az érintettek számára az igazságos elégtételként megítélt összeget, hanem azt is, hogy a Miniszteri Bizottság ellenőrzése mellett szükség esetén kiválassza azon általános és/vagy egyedi intézkedéseket, amiket a belső jogrendbe be kell építeni ahhoz, hogy a Bíróság által megállapított jogsértésnek véget lehessen vetni, és a jogsértés hatásait – amennyire lehetséges – orvosolni lehessen (ld. *Menteş and Others v. Turkey* (50. cikk), 24 July 1998, § 24, Reports 1998–IV; *Scozzari and Giunta v. Italy* [GC], nos. 39221/98 és 41963/98, § 249, ECHR 2000–VIII; és *Maestri v. Italy* [GC], no. 39748/98, § 47, ECHR 2004–I).

38. Abból a célból, hogy az alperes Államot segítse a 46. cikk alapján rá háruló kötelezettségek teljesítésében, a Bíróság jelezheti, hogy milyen típusú egyedi és/vagy általános intézkedések tehetők az általa fennállónak talált helyzet megszüntetésére (ld. *Broniowski v. Poland* [GC], no. 31443/96, § 194, ECHR 2004–V; *Scoppola v. Italy* (no. 2) [GC], no. 10249/03, § 148, 17 September 2009; és *Stanev v. Bulgaria* [GC], no. 36760/06, § 255, ECHR–2012).

39. A jelen ügyben a Bíróság – a 2. cikk megsértésének megállapítására figyelemmel, a jövőbeli hasonló jogsértések elkerüléséhez szükséges általános intézkedések sérelme nélkül – kíváncsúnak tartja annak jelzését, hogy milyen egyedi intézkedések hozhatók a jelen ítélet végrehajtására. A Bíróság észrevételezi: azért állapította meg a 2. cikk megsértését, mert a hatóságok a nélkül zárták ki a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmezőt a Tanúvédelmi Programból, hogy meggyőződtek volna az őket fenyegető veszély megszűnéséről, és megtették volna a kérelmezők életének megóvásához szükséges intézkedéseket (ld. fenti 32. bekezdés).

40. A Bíróság úgy véli: ahhoz, hogy a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező tekintetében elkövetett jogsértés hatásai orvoslásra kerüljenek, a hatóságoknak mindaddig a 2001. évi védelmi törvény 16. § szerinti (ld. fenti 20. bekezdés), megfelelő védelmet biztosító intézkedéseket

– szükség esetén beleértve fedett személyazonosság biztosítását is – kell alkalmazniuk ezen kérelmezők vonatkozásában, amíg a veszély bizonyíthatóan meg nem szűnik.

B. Az Egyezmény 41. cikkének alkalmazása

41. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

1. Károk

42. Mindegyik kérelmező 75.000 euró vagyoni, és 25.000 nem vagyoni kártérítést követelt. A vagyoni kárigény magában foglalja a Program megszűnése miatt eddig kiesett, valamint a jövőben kieső jövedelmet is.

43. A Kormány vitatta az igényeket.

44. A Bíróság nem lát okozati kapcsolatot a megállapított jogsértés és az állított vagyoni kár között; ezért ezt az igényt elutasítja. Úgy véli azonban, hogy a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett, ezért méltányossági alapon ilyen címen számukra együttesen 10.000 eurót ítél meg.

2. Költségek és kiadások

45. A kérelmezők további 4.790 euró + ÁFA összeget követeltek a Bíróság előtti eljárás során felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg a kérelmezők ügyvédje által kiszámlázandó, 100 euró + ÁFA óradíjjal számított 47 órányi jogi munka díjának, valamint 90 euró adminisztrációs költségnek felel meg.

46. A Kormány vitatta az igényt.

47. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy e költségek ténylegesen és szükségszerűen felmerültek, s összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben a birtokában lévő információkra és a fenti kritériumokra figyelemmel a Bíróság az összes költség és kiadás tekintetében 3.000 euró megítélését tartja ésszerűnek.

3. Késedelmi kamat

48. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális hitelkamatán kell alapulnia, s ahhoz további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. Az Egyezmény 2. cikkével kapcsolatos panaszt a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező vonatkozásában elfogadhatóvá, a kérelem többi részét elfogadhatatlanná *nyilvánítja*;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 2. cikkét a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező vonatkozásában megsértették;
3. *Úgy határoz*, hogy a Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szabálya alapján továbbra is jelzi a Kormány felé: az eljárás megfelelő lefolytatása érdekében a hatóságoknak mindaddig, amíg a veszély bizonyíthatóan meg nem szűnik, a 2001. évi védelmi törvény 16. § szerinti (ld. fenti 20. bekezdés), megfelelő védelmet biztosító intézkedéseket kell életbe léptetniük a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező vonatkozásában, szükség esetén beleértve fedett személyazonosság biztosítását is;

4. *Megállapítja*:

(a) hogy az alperes államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, az alábbi összegeket kell kifizetnie a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérelmező számára együttesen, nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával:

(i) nem vagyoni kár tekintetében 10.000 (tízezer) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét,

(ii) költségek és kiadások tekintetében 3.000 (háromezer) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;

(b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.

5.A kérelmezők igazságos elégtétellel kapcsolatos további igényeit *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2012. december 4-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Stanley Naismith
Hivatalvezető

Guido Raimondi
Elnök